

MASSIMO FUSARELLI

SVATÝ NEKLID

ŽIVOT FRANTIŠKA Z ASSISI

„Tihle zbohatlíci jsou všichni stejní, můžou si dovolit i snít,“ zabručí Tancredi, jeden z jeho veselých druhů.

Jiný z nich jménem Robert mu však odpoví: „Vůbec ho nechápeš, něco ho trápí a nikdo z nás mu nemůže pomoci!“

„No, zřejmě mu popletla hlavu nějaká krásná dáma!“ opáčí Tancredi.

V tu chvíli František jako by ožil a se zápalem odvětí: „Je to tak! Chtěl bych si vzít tu nejušlechtlejší a nejkrásnější nevěstu na světě.“ Ostatní se dají do smíchu. A nelze se jim divit, protože to zní jako výplod někoho, kdo ztratil kontakt s realitou, než se probere a uvidí všechno jinak. „Jenže František jim to řekl ne ze sebe, nýbrž z Božího vnuknutí,“ vysvětluje jeden z prvních životopisců v narážce na jeho „sňatek“ s paní Chudobou. Avšak jeho kamarádi nic takového netuší. Nevědí, co k tomu dodat, a tak pokračují v noční výpravě.

Mladý František má v tu chvíli pocit, jako by se rozplynula mlha a on začal opět jasně rozpoznávat to, co skrýval ranní opar vznášející se ve vzduchu.

V jeho neklidu se též začíná měnit vnímání sebe samého: čím dál víc se vidí takový, jaký skutečně je. Začíná opadat to velikášství, které ho nutilo přehánět, chtít být originální za každou cenu a zabírat prostor na úkor druhých. František se umenšuje, nemusí už vyčnívat, může stát pevně nohama na zemi, odkud je vše vidět lépe, v reálnějších proporcích. Zjišťuje, že se nachází blíže prachu země a méně ve výšinách svých ambicí a nároků. Avšak nikdo se nestane pokorným jen na základě svého rozhodnutí; pokora je plodem sestupné cesty, důsledkem přijatých ztrát. Není snadné ji získat, ale je to cesta, jak se stát člověkem... A křesťanem. Vždyť touto cestou krácel i Ježíš.

František si pokoru nezvolil. Cítí se být veden něčím, co ho přesahuje, jako by na něm spočívalo nějaké božské pomazání, spolu s jakousi zvláštní sladkostí, již se projevuje.¹² Zjišťuje, že dobývání mu nic neříká – ani všechny způsoby, jak byl dosud zvyklý získávat obdiv druhých, ani majetek a sláva zbraní. Navrací se k sobě samému; je teď menší, ale o to opravdovější.

K chudým byl vždycky štědrý. Almužny rozdával spon-tánně a mnohdy okázale, někdy tak hojně, že tím své okolí šokoval. Zkrátka i v tomto směru přeháněl.

Nyní s lítostí vzpomíná na chvíli, kdy se ve své štedrosti před pár lety zablokoval. Byl to zvláštní den. Obchod byl plný až k prasknutí, otec nebyl doma, stejně jako sluhové. Byl tam sám, když v tu nejméně vhodnou chvíli vstoupil nějaký chudáš. (Jako by existovala vhodná chvíle pro někoho, kdo má hlad!) Prodíral se mezi ženami v hedvábných šatech, které hledaly nejnovější látky, i mezi jinými kupci, kteří se zásobují u Bernardonů, u nichž se vždy nabízí to nejlepší a nejmódnější zboží.

Všichni zde řeší dilema, jestli si vzít samet či brokát, len či bavlnu, vlněné látky jednoduché či vzorované, zatímco problém chudáka spočívá v tom, kde by dnes sehnal kousek chleba, aspoň ztvrdlého. Žebra pro lásku Boží, ne svým jménem, a zesiluje své volání, aby ho bylo slyšet přes hlasy zákazníků. Ze zkušenosti ví, že František má velké srdce, a bývá o to štedřejší, když v obchodě není jeho otec. Proto si vybral právě tento okamžik, s typickou prozíravostí chudých, která jim umožňuje přežít.

Tentokrát však František zareagoval špatně, podrážděně ho vyhnal. „Copak ten žebrák nevidí, že teď zrovna není

12 FP 326–328.

vhodná chvíle?“ Tolik lidí, kteří se ho na něco ptají, při tom se musí mít na pozoru, aby se nedal napálit... Ale hlavně, tolik možných transakcí, které si nesmí nechat uniknout. „Nech mě na pokoji!“ téměř zakřičel.

Chudáš takovou reakci nečekal, bylo to poprvé. Stáhl se do svých hadrů, tak ubohých vzhledem k záplavě vzácných látek kolem, jako když se hlemýžď schová do své ulity. Rozhlédl se a ucítil na sobě pohledy lidí kolem. Vešel dovnitř s jistotou, že František ho s úctou přijme, ale teď vidí, že si to jen namlouval. Není jedním z nich a nikdy nebude. Skloní hlavu a nejraději by se na místě propadl. Ústa má vyschlá ponížením, nezmůže se na slovo. Opatrně se ohlédl a hrne se k východu, téměř vyběhne ven. Chce se mu plakat, ale tu radost oněm zbohatlíkům nedopřeje. Má také svou důstojnost. Zmizí v ulicích, zůstane po něm jen stopa nepříjemného zápachu, jeho tíživé přítomnosti.

František si tehdy nejprve s úlevou oddechl a vrátil se ke své práci: usmíval se na přítomné dámy, rozprávěl s obchodníky, hýřil zdvořilostmi na všechny strany. Byl v tom dobrý jako vždycky, své řemeslo uměl. Ale teď si vzpomíná, jak se v něm náhle zvedla vlna hořkosti, vnitřní bolest, jež přecházela v závrať. Oči se mu zamžily, musel potlačit slzy. Styděl se za sebe. Nechal ležet látky rozložené na pultu i překvapené paničky, zaskočené jeho nenadálým odchodem. Vyřítel se z obchodu a pádil dolů strmou uličkou, ve snaze sledovat pachovou stopu toho chudáka, kterou tak dobře znal. Ale marně – žebrák jako by se vypařil. „Má svou důstojnost,“ pomyslel si, „nedá se dohonit. Než by přijal almužnu, chtěl se nejprve setkat s tvým pohledem, chtěl vidět tvůj úsměv, chtěl být osloven jménem, právě před těmi urozenými lidmi. Toužil po tom, aby ho někdo viděl a slyšel. A ty jsi ho místo toho vyhnal, prostě ses ho zbavil!“

vyčítal si František, načež zabočil do úzké, pusté a páchnoucí uličky. Tam se opřel o oprýskanou zeď a propukl v usedavý pláč. Bylo mu to hrozně líto. To skrze něj jednal někdo jiný? Nebo je skutečně takový? Před lidmi se tváří laskavě a štědře, ale jakmile jde o jeho zájmy, ztrácí kontrolu a vnímá druhé jen jako přítěž – obzvláště ty chudé? Jak mu slaná slza stékala po tváři a vklouzla do úst, učinil pevné rozhodnutí: už nikdy neodmítne nikoho, kdo ho požádá o pomoc ve jménu Božím. Už nikdy!

František se vynoří z té smutné vzpomínky. Před očima mu defilují tváře chudých, které za ta léta potkal, oslovil jménem, s nimiž se zastavil na kus řeči, jejichž pach vdechoval... Kolikrát musel snést i jejich hrubost a pohrdání; ponížení bývají hákliví na špatné zacházení. Vzpomíná, jak doma kladl na stůl teplé bochníky chleba, právě vytažené z pece, když otec nebyl doma a u stolu seděli jen spolu s matkou. Když se podívovala, kolik jich napekl, říkával, že chléb náleží těm, kdo o něj prosí pro Boží lásku, protože jim už dávno patří. Vybavují se mu také všechny ty klobouky, pásky a košile, které rozdál chudým, když zrovna neměl po ruce nic jiného. Nikoho nechtěl poslat pryč s prázdnou.

František teď vidí, že právě díky kontaktu s chudými v sobě objevil přítomnosti něčeho, co ho stále víc přitahuje. Jeho nerozlučný společník svatý neklid, jemu tak dobře známý, ho bere za ruku a vede ho, aby se setkával s chudými a poníženými – a v nich s Někým, o kom zatím nemůže říct, že by ho osobně znal.

Chodí do čtvrtí, kde ho nikdo nezná, převlečený za žebráka, a prosí o almužnu. Jednoho dne ho při tom nějaký otrhanec zesměšní tak, až to zasáhne jeho hrdost. Chudí odhalí každou přetvářku. Co od něj ten mladoch chce, ještě víc ho ponížít?! Hraje si tu na dobráka v cizích hadrech?

No prosím, ale nemusel mu to vykřičet do tváře, přesněji řečeno naplivat... Slova se z bezzubých úst valila s takovou silou, že František cítil na obličejí jeho sliny. Zděšeně ucukl stranou. Kontakt s chudými, to není žádná romantika – jsou to lidé z masa a krve. Nelze s nimi nakládat, jak se komu hodí, snad aby se člověk mohl cítit jako dobrák. Je třeba se s nimi opravdu setkat. Pokusil se tehdy dotknout mužova ramene a jejich pohledy se setkaly. Neznali se, což bylo snazší.

Někdy mezi lidmi nastane nečekané, až nevysvětlitelné porozumění, které boří přehradu a láme odpor. Toho dne došlo k setkání, k výměně pohledů, ke vzájemné otevřenosti. František se jich přestal bát. Začal se od chudých učit – nechtěl pro ně jen něco dělat, ale také od nich přijímat. Vzpomene si na to o mnoho let později, když bude jeden bratr nehezky mluvit o jednom ubožákovi, načež on mu řekne: „V celém kraji není bohatšího člověka, než je on.“¹³ Po tomto napomenutí ho přiměje, aby se svlékl do naha, běžel za tím mužem a požádal ho o odpuštění za to, že o něm špatně smýšlel. Bratr ho uposlechně. František mu tím připomene, že chudý člověk je jako zrcadlo, v němž rozpoznáváme chudobu a zranitelnost samotného Krista.

František dozrává: začíná chápat, že nemůže všechno dělat sám, že sám nerozhoduje o tom, kdy co bude dělat, ani jak by měl žít. Musí se naučit ponechávat iniciativu druhým, především Pánu Bohu. Nechává se více vést vnitřními vnuknutími, což ho pomalu proměňuje. Jen pár dní před smrtí napíše ve svém *Odkazu*, že to sám Pán převzal iniciativu na jeho cestě, on se jen naučil jej následovat.

13 *Assiská kompilace*, s. 114.

Putování člověku mnohdy pomůže, aby se vrátil k sobě samému, do svého nitra, a uspořádal si svůj život. František poznal už jako chlapec, že krize lze překonat i rozšířením obzorů, a tak se v této pro něj nesnadné době vydává jako poutník na cestu do Říma, ke hrobům apoštolů. Tentokrát jde však jinudy. Jistě, i Via Francigena vede do Říma, ale on si teď zvolí jinou trasu, nazývanou „byzantský koridor“. Jde o prastarou cestu – její vznik se datuje rokem 585 po Kr., kdy ji Východořímská říše dobudovala jako součást exarchátu, jehož hlavním městem byla Ravenna. Měla chránit spojení mezi Ravennou a Římem před nájezdy Longobarďů. Silnice byla dost široká, aby umožnila pohyb vojsk, a co nejvíce vyrovnaná. Zčásti kopírovala staré římské konzulární cesty jako například známou Via Amerina, která spojovala Via Cassia s městem Amelia.

První část Františkovy cesty vede kolem Todi a dále k Terni, odkud dorazí do Narni (dříve Narnie) – což byla pevnost, již Římané dobyli za cenu velkých ztrát. Odtud pokračuje dolů do Amelie, která ho vítá svými monumentálními hradbami a opevněným historickým centrem. Nakonec dorazí do Orte, starobylého města obklopeného zelení, které se hrdě tyčí na tufovém pahorku.

Po krátkém odpočinku se znovu vydává na cestu podél klikatého toku Tibery. Další zastávkou mezi pohořími Sabatini a Cimini je Nepi, město vod, kam dorazí poté, co odbočí ze starobylého údolí Tibery, kam se později opět vrátí. Na první pohled jednotvárná krajina skrývá překvapení v podobě roklí a strží, díky nimž vypadá místy divoce. Římský venkov má svou strohou krásu, která jej okouzluje. Dnes by šel poutník touto krajinou osaměle, ale tehdy mohl

František putovat s jinými poutníky a jistě tu potkával i rolníky, kupce a vojáky vracující se domů, lidi nejrůznějšího druhu. Tato cesta byla vsutku učitelkou života.

Prochází Agro Falisco, mĳí Civita Castellana a mĳí ke Castel Sant'Elia, aby se nakonec vydal směrem k Věčnému městu a vstoupil do něj právě od zadní části baziliky svatého Petra.

Panorama města vypadalo tehdy zcela jinak než dnes. Konstantinova Svatopetrská bazilika ze 4. století byla na svou dobu téměř stejně impozantní jako ta dnešní, s ohledem na tehdejší stavitelské možnosti: měla pět lodí s dřevěným zastřešením, celkem 120 oltářů. Z pohledu poutníka 13. století byla vlastně starobylejší, než je dnešní bazilika pro nás, křesťany 21. století. Stála na místě, kde se rozkládal Neronův cirkus, a především na nekropoli, kde byl podle tradice pohřben rybář Petr z Galileje – Ježíšův přítel a první papež.

Bazilika vítá Františka prostorným čtvercovým atriem plným žebráků. Když vstoupí do její rozlehlé hlavní lodi, přepadne ho úžas. Pocítí zde Přítomnost kohosi většího. Mozaiky v apsidě znázorňují Krista, jak svěřuje evangelium apoštolům Petrovi a Pavlovi. Zastaví se u oltáře a s úctou hledí na starobylou edikulu označující místo, kde je podle tradice pohřben apoštol Petr. Setrvá tam dlouho, ponořený do ticha, jež se naučil vnímat ve svém nitru – zřejmě i díky dlouhé pěší pouti, jež ho sem dovedla. Zástupy poutníků proudící sem a tam ho nijak neruší; naopak, zůstává ponořený do hlubokého pokoje, který ho zaplavuje jako vlny příboje. Vžívá se do nadšení apoštola Petra i do jeho obav. Znovu naslouchá svému svatému neklidu, jenž ho nikdy zcela neopouští. Galilejský rybář byl dost podobný: v něčem váhavý, jindy odvážný. Ale především měl velké srdce.

To Františkovo teď bije silně, ale konečně se cítí být doma: zakouší hluboký pokoj.

Už nemá strach. Právě onen pokoj v srdci je znamením, na něž čekal. Jeho pozornost upoutá cinkot mincí, které poutníci házejí jako obětinu k oltáři knížete apoštolů. Jsou to ubohé dary, projev zbožnosti chudých. Pocítí nával své přirozené štědrosti a možná i svou někdejší potřebu šokovat své okolí, udělat dojem. Otevře měšec zavěšený u pasu, sáhne dovnitř a začne po hrstech házet mince. Zní to jako když padají ledové kroupy, kupí se a narážejí na sebe. Mnozí se otočí za zvuky té rozhazovačnosti. Někteří s obdivem, ale většina jen zakroučí hlavou nad tou mladickou nerozvážností. Jiní si odfrknou – bohatí si holt mohou dovolit takové kousky. Nikdo neví, proč to dělá, co ho k tomu vede; vlastně ani on sám.

Nakonec František vyjde ven, zastaví se a zhluboka se nadechne jarního vzduchu. Na průčelí baziliky zahlédne opět Krista mezi svatým Petrem, Pannou Marií a symboly čtyř evangelistů, spolu se starci z Apokalypsy a obrazy Jeruzaléma a Betléma. Zná tuhle symboliku, s pohnutím si uvědomuje, že je součástí velkého příběhu, který sahá až k počátkům světa a je vedený Bohem. Nikdy dřív nevnímal tak silně, že i on v něm má svou nezaměnitelnou úlohu. Ještě neví přesně jakou, ale to vědomí v něm sílí a on ji touží naplnit. Je mu jasné, že jde o velké poslání, protože on přece nepatří k těm, kdo by se spokojili s málem. Vždycky byl maximalista, pokud šlo o to vyhovět „služebníkům“; proč by to nemělo platit i ve službě Pánu?

Otočí se směrem k velkému, přelidněnému atriu. Šum mnoha hlasů a kroků nijak nenarušuje onen tichý pokoj, který jej navštívil u Petrova hrobu.

Opět v sobě pocítí zvláštní nutkání – klidné, ale neodbytné –, aby si na chvíli vypůjčil oděv nějakého chudáka, jemuž na oplátku nabídne ten svůj. Vždyť už dřív si občas rád nechal ušít šaty z obyčejných látek v kombinaci s těmi nejvzácnějšími – ovšem tehdy se jednalo o pouhý módní výstřelek. Teď si však obleče skutečně zapáchající hadry a s nimi roli žebráka, načež francouzsky prosí o almužnu. Musí přemáhat stud, ale zároveň pociťuje svobodu a radost, jaké dosud nepoznal. A tak se na celý den ztratí mezi ubožáky. Nikdo ho tu nezná a ani on tu nemá žádné známé. V jistém smyslu má konečně pocit, že je na tom stejně jako každý jiný člověk. A možná – třebaže to zatím neumí plně pojmenovat – právě touha mluvit mateřským jazykem prozrazuje, že už začíná tušit: používá jazyk rytířů, paladinů a básníků pro něco, co nelze znesvéřit.

Ocitl se nyní na druhé straně barikády, což mu umožňuje dívat se na svět jinýma očima. V jednu chvíli dostane hlad a začne s těmi chudáky hltavě pojídat, cokoli se namaně – on, který míval tak vytříbené chutě! Ani přesně neví, proč to dělá. Zachvátilo ho něco většího, než je on sám, vtáhlo ho to do tohoto bláznovství, cítí se puzen k neznámému způsobu života, který ho neodolatelně přitahuje. Je s tím spojena příchůť hořkosti i sladkosti. Cítí, že to chce zakusit – zcela se do toho ponořit. A tohle už pro něj zůstane typické: žitá zkušenost bude důležitější než pěkné myšlenky, bude je předcházet.

Získává si ho bláznovství pro Krista, nachází v něm připravenou půdu. Lze se snad jinudy přiblížit k tomu, co je skutečně lidské?

Po několika dnech strávených mezi žebráky v Římě si znovu obleče své šaty a vrací se zpět do Assisi, ztracený v zástupu chudých poutníků, kteří zaplavují město i poutní

cesty. Už se od nich ničím neliší. Peníze mu došly, jeho dříve elegantní oblek je potrhaný a špinavý. Je však pokojnější, ba dokonce šťastný! Nese si s sebou dar onoho líbezného pokoje, který se vbrzku znovu ozve.

Nakonec se vrací do Assisi. A protože už nemá v kapse vůbec nic, nebojí se otcovy reakce – vždyť už nemá co ztratit! Ostatně rodina ho zprvu vítá jako navrátilce z boje. Vydat se na pouť do cizích zemí bylo tehdy běžné, ale vrátit se živý a zdravý – to už byl dar shůry. František se vrací nějaký jiný, jako vyměněný, také však jakoby odcizený. Jde jen o neklid citlivé duše zděděný po matce, nebo snad o něco hlubšího?

Znovu se pustí do práce v rodinném obchodě. Když je na místě, plní věrně své povinnosti, ale čas od času se kamsi vytratí. Cítí potřebu stáhnout se do samoty a vyhledává ústraní, kam nedoléhá hluk krámků a města. Mimo jiné často navštěvuje jednu jeskyni za Assisi, chodívá tam s jedním přítelem. Získal ho pro to pod záminkou, že „hledá poklad“. Vydávají se tam opakovaně, přičemž přítel zůstane vždy u vchodu do jeskyně a čeká, až se František vynoří s náručím plným bohatství. Ve skutečnosti jde o úplně jiný druh pokladu: v přítmí sluje se František skrytě modlí a svádí „strašlivý zápas“ s Hospodinem, kdy ho vytrvale prosí, aby mu zjevil svou vůli – aby ji mohl opravdu uchopit jako svůj poklad. Příteli, který ho doprovází, se s tím nevěří. Ten však na jeho hru přistupuje, jelikož tuší, že se tu odehrává něco zásadního.¹⁴

Není už tím mladým Františkem, jehož všichni obdivovali, ale zatím se ještě nestal tím novým. Obchod ani slavnosti už ho moc nenaplňují, ale on stále netuší, co má dělat.

14 FP 329

V jistých obdobích života, zejména na prahu dospělosti, se v nás probouzí síla, již se ale zároveň bojíme, protože ji neznáme. Právě z tohoto vnitřního zápasu se rodí dospělý člověk. Tušíme, kým bychom se mohli stát, toužíme po tom, ale zatím je tu jen kukla, ještě ne motýl. Navenek tak bezstarostné mládí svádí své vlastní bolestné zápasy – a dospělí to vědí. A není cesty zpět, právě proto, jak jedinečné je to úsilí, z něhož se rodí dospělost.

František se tak zmítá mezi dvěma póly: něco starého se v něm rozpadá, zatímco v hloubi duše se líhne cosi nového. Je to svízelný, ale plodný přechod.

Proto tolik vyhledává samotu, putuje z místa na místo a hledá. Naléhavě prosí Boha, aby mu ukázal, k čemu ho volá. Teď už pochopil: neměl by sám rozhodovat, kam jít, co dělat ani jak žít. Konečně začne více naslouchat Pánu – skutečně a hluboce. Učí se mu důvěřovat, učí se poslouchat. Tentokrát už si svou cestu nebude hledat sám.

Cesta k tajemství Velikonoc

Slepý ve světle

Některé věci si člověk musí vytrpět. Rány, které už navždy poznamenaly Františkovo tělo, stále krvácejí, a to nejen fyzicky. Událost na La Verně mu přinesla pokoj, zároveň však vnímá nebezpečí, že by díky té milosti mohl ustrnout, jako by už dorazil do cíle. Dobře ví, že to se nestalo. Proto o to víc bdí nad tím, aby v něm nepřestala žhnout jiskra evangelia. Proto oživuje svůj vztah s Bohem skrze modlitbu a rozjímání, ale stále se také vrací mezi lidi, obzvláště mezi své chudé. Proto ho v měsících po návratu z La Verny znovu vidíme na cestách, jak káže v Umbrii a v kraji Marky.

Je už však hodně nemocný. Bratři, kteří ho doprovázejí při jeho putování z vesnice do vesnice, o něj mají starost. Všímají si, že nemoc očí, již trpí od návratu z Egypta, se neúprosně zhoršuje, takže mu hrozí úplné oslepnutí. Kvůli ranám na těle téměř nemůže normálně chodit. Sužují ho i další bolesti – jako by se v jeho tělesné slabosti odrážel onen vnitřní neklid, to jeho ustavičné hledání, které ho udržuje v duchovní bdělosti.

Jednoho dne se skupinka bratří zastaví v jakési víscie ne-daleko Assisi, načež mu bratr Lev jménem všech ostatních řekne: „Františku, potřebuješ si odpočinout. Nemůžeš jít

dál, jsi příliš zsláblý. Jsme přece blízko Assisi, tak pojďme do kláštera sv. Damiána, kde čeká paní Klára a její sestry, připravené se o tebe postarat.“ Následuje dlouhé ticho. Lev trochu znejistí, ačkoli jen vyslovil, co si myslí všichni. O pár chvil později František jako by se probudil ze spánku, dotatý jejich láskou a starostlivostí, a vědom si svého stavu zvolá: „Dobrá, pojďme tam!“ Všichni mají obrovskou radost, už v to ani nedoufali. Rychle s ním spěchají do kopce ke klášteru klarisek.

Když dorazí ke sv. Damiánu a zazvoní na zvonek, přiběhne Klára s několika sestrami. Vítají je s radostí, jako by ani nemohly uvěřit, že František opravdu zůstane s nimi. Už dříve mu přichystaly malou chýši vedle kostela, na kraji zahrady. Zůstanou tu s ním ještě dva bratři. Nyní se František může zcela oddávat modlitbě, z níž ho vyrušuje jen řezavá bolest v očích a pobíhání krys, které si zjevně dělají zálsuk na jeho utrápené tělo. Jako by mu připomínaly, že už nemá svůj život ve svých rukou, že je nyní skutečně „poddán všem lidem na tomto světě, a nejen lidem, ale i všem nerozumným a divokým zvířatům, aby s ním mohli nakládat, jak chtějí, pokud to Pán dopustí“.⁹⁶ Není snad právě tohle výraz pravé a dokonalé poslušnosti, naprosté odevzdanosti člověka, který je oproštěn od jakéhokoli nepřátelství a potřeby ovládat lidi i dění kolem sebe?

Bratři se o něj starají, jak jen umí, a také sestry mu navzdory přísné klauzuře dávají pocítit svou blízkost. František je si toho vědom. Kromě jejich láskyplné péče vnímá i nezdolnou věrnost Kláry a jejích sester, s jakou žijí evangelium, bez jakýchkoli úlev či výmluv, zatímco zvenčí se neustále dozvídá o rozličných, často i protichůdných názorech

96 FP 258 (*Chvála ctností*).

členů řádu ohledně *Řehole* a jejího výkladu. Pro chudého Františka jsou sestry tou největší útěchou a nadějí.

Dny plynou pomalu, jsou protřpěné. František však zakouší bolest i čirou radost. Diskrétní péče, jíž se mu dostává od Kláry a sester, mu dává pocítit láskyplnou ruku Boží, jež se ho skrze ně dotýká a chrání ho. Vzpomínky na to, co kdysi prožil v klášteře sv. Damiána, ho dojímají... Rád si vybavuje některé obrazy své dosavadní cesty a nechá se jimi unášet.

Jednoho chladného rána jara roku 1225 se probudí po další náročné noci, když vtom se jeho srdce posílněně odpočinkem rozezpívá. Právě když první paprsek svítání pronikne do jeho chýše z větví, vnímá, ba dokonce téměř „vidí“, ačkoli už je slepý, jak se uprostřed životních bolestí rodí nový svět, ono dobré Boží stvoření: ne to, jež člověk zneužívá a ničí, ale to, o které se učí pečovat, protože v něm rozpoznává stopu Stvořitele.

Cítí, že Pánova pečující ruka je mu blíží než kdy dřív a z jeho nitra vytryskne radost, jakou už dlouho nezažil. Ačkoli teprve svítá, zavolá bratra Lva a s nadšením mu hlásí: „Rád bych složil nový chvalozpěv Pánu za jeho stvoření, pro své potěšení a k povzbuzení druhých.“⁹⁷

Toho rána jako by se v něm rozzářilo mocné světlo. S důvěrou propůjčuje svůj hlas veškerému tvorstvu, zářící nádhře slunce, měsíce a hvězd, čtyřem živlům – vzduchu, vodě, ohni a matce zemi. Oči bratra Františka, nyní již zastřené, spatřují ve víře vesmír zalitý světlem Kristovy velikonoční oběti, díky níž je vše vykoupeno a usmířeno. Boží muž vnímá, že stvoření spolu s každým lidským životem i dějinami se připravuje na to, aby bylo odevzdáno Otci.

97 *Assiská kompilace*, 83.

Právě teď se rozpouštějí poslední zbytky jeho vnitřního neklidu a odporu, i toho vůči vlastním bratřím.

*Nejvyšší, všemocný, dobrý Pane,
Tobě buď chvála, sláva, čest
a všechno dobrořečení.
Patří tobě jedinému, Nejvyšší,
a žádný člověk není hoden vyslovit tvé jméno.*

*Ať tě chválí, můj Pane, všechno co jsi stvořil,
zvláště pak bratr slunce,
neboť on je den a dává nám světlo,
je krásný a září velkým leskem,
vždyť je, Nejvyšší, tvým obrazem.*

*Ať tě chválí, můj Pane, sestra luna a hvězdy,
stvořils je na nebi jasné, vzácné a pěkné...⁹⁸*

František už vidí všechno jinýma očima, říká svým bratřím a sestrám: „Jsme jako slepci. Pán nám otevírá oči skrze své tvory. Spolu s nimi jsme hosty ve světě, který chtěl Bůh; jsme pouze jeho hosty, nikoli pány. Žijme tedy s vděčností a zůstavejme v pokoji.“

Tato slova napsal pro všechny. Proto svou píseň zakončuje výzvou ke chvále a svěruje ji bratřím, těmto „trubadúrům Páně“, aby ji nesli do celého světa.⁹⁹ Je tak šťastný, že si nechá zavolat bratra Pacifika. Znají se odedávna. Než se obrátil, říkalo se mu „král veršotepců“, proslavil se jako básník, údajně sám císař Fridrich II. mu uštědřil tento titul.

98 FP 263.

99 Assiská kompilace, 83.

František mu nyní svěřuje své verše, aby k nim složil melodii a všem je zazpíval. A tento hymnus plný světla putuje světem dodnes, o čemž se Františkovi ani nesnilo!

Touha zpívat Františka neopouští, proto bratřím diktuje další zhudebněné verše. Rád by jimi potěšil chudé paní z kláštera sv. Damiána, protože ví, jak se trápí kvůli jeho nemoci. Je tak slabý, že je nemůže ani navštívit. Svěří tedy bratřím následující píseň, jejímž prostřednictvím chce sestrám projevít lásku a dát jim najevo, jak moc si cení jejich způsobu života.

*Slyšte, chudičky, od Pána povoláné,
které jste se z mnohých stran a krajin shromáždily:
Žijte stále v pravdě,
abyste v poslušnosti zemřely.*

*Nehledte na život venku,
neboť život ducha je lepší.
Prosím vás pro velkou lásku,
abyste zdrženlivě užívaly almužen, které vám dává Pán.*

*Ty, které tíží nemoci,
i ostatní, které se pro ně namáhají,
vy všechny to snášejte v pokoji,*

*protože za vysokou cenu prodáte tyto námahy:
neboť každá bude královnou korunovanou v nebi
spolu s Pannou Marií.¹⁰⁰*

100 FPII – Dodatky, s. 347.

Klára a její sestry naslouchají té písni a nemohou uvěřit svým uším. Jejich bratr, jakkoli se jeví rezervovaný, nejenže jim rozumí, ale dává najevo, že v jeho žilách proudí stejný způsob života, k němuž je povolal Pán a který s láskou zachovávají. Tento zpěv vyjadřuje nádherným způsobem jejich život, znamená pro ně snad ještě víc než řehole: je v něm inspirace, dech, polibek, samotný život! František tou písni sestrám slibuje, že se znovu setkají. Neříká kdy ani jak, ale stvrzuje jejich tajemnou sounáležitost, blízkost a bratrství, které nebylo nikdy zpochybněno ani z jeho strany, ani ze strany sester. A jestliže životní události jejich vzájemné pouto na nějakou dobu zastřely, nyní jej opět nacházejí, nezměněné, a snad ještě mocnější!

Nicméně tato světlá chvíle neukončí Františkovo fyzické utrpení. Bratr Eliáš ho nakonec přesvědčí, aby kvůli léčbě nemocných očí odešel do Rieti. František se tedy znovu vypraví k Fonte Colombo, do domečku u kláštera benediktinů. Ve městě se právě nachází papežův osobní lékař, který rozhodne, že je třeba vypálit oční nerv od čelisti až k obočí: zákrok provádí rozžhaveným železem. Zděšení bratři se na to nemohou dívat a rozprchnou se, zatímco František děkuje krásnému „bratru ohni“, i když ho prosí, aby mu nezpůsobil nesnesitelnou bolest. I světec ví, co je to strach.

Tou dobou se stává opravdu bratrem veškerého stvoření. Nechává věcem volný průběh, jako tehdy, když mu plamen zachvátil hábit. Nechal ho shořet a řekl bratrovi, který chtěl požár uhasit. „Nejdražší bratře, neubližuj bratru ohni!“¹⁰¹ Jak pochopit tajemství jeho až bláznovské mírnosti?

101 *Assiská kompilace*, 49.